

RODZIĆ (460) *vb impf*

o jasne.

inf rodzić (59). ◇ *praes 1 sg* rodzę (30). ◇ *2 sg* rodzisz (6). ◇ *3 sg* rodzi (205). ◇ *1 pl* rodzimy (1) *SkarKazSej*, *rodziemy (1) ZawJeft*. ◇ *3 pl* rodzą (54). ◇ *praet 1 sg f* rodziłam, -em rodziła (2). ◇ *2 sg f* -ś rodziła (1). ◇ *3 sg m* rodził (4). *f* rodziła (21). ◇ *3 pl m pers* rodzili (4). *subst* rodziły (8). ◇ *fut 1 sg m* będę rodził (1). ◇ *2 sg f* będziesz rodzić *BibRadz* (2), *rodzić* będziesz (1) *BielKron*, *będziesz* *rodziła (1) KrowObr*. ◇ *3 sg m* będzie rodził (2). *f* będzie rodziła (6), *rodzić* będzie (3), *będzie* *rodzić* (2); *będzie* *rodziła GliczKsiąż, KrowObr, BielKron, KuczbKat, KołakSzczęśl*; *rodzić* *będzie BibRadz, CzechRozm*; *będzie* *rodziła : będzie* *rodzić : rodzić* *będzie Leop (-:1:1), WerKaz (1:1)*. *n* *będzie* *rodzić* (1). ◇ *3 pl m pers* będą rodzic (2). *subst* będą *rodzić (2) Leop, BiałKaz, rodzić* *będą (2) BibRadz, RejPos*. ◇ *imp 2 sg r(o)dź* (2). ◇ *3 sg* niech, niechaj *rodzi (2)*. ◇ *2 pl* rodzicie (1). ◇ *3 pl* niech *rodzą (1)*. ◇ *con 1 sg f* bym *rodziła (1)*. ◇ *3 sg m* by *rodził (2)*. *f* *rodziłaby, by* *rodziła (7)*. *n* *by* *rodziło (2)*. ◇ *1 pl m pers* *bysmy* *rodzili (1)*. ◇ *3 pl m pers* *by* *rodzili (3)*. *subst* *by* *rodziły (3)*. ◇ *part praes act* *rodząc (15)*.

Sł stp, Cn *notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.*

1. *Wydawać na świat potomstwo; parere Vulg, PolAnt, Mącz, Calag, Calep, Cn; generare PolAnt, Mącz, Calep, Cn; gignere, progenerare, progignere Mącz, Calep, Cn; parturire Mącz, PolAnt, Calag, Cn; procreare Vulg, Calep, Cn; creare, genere, pergignere Calep; edere a. eniti partum Cn (182)*: Porážon ieft Efráim/ korzeń ich wyfułzon ieft/ owocu nikaki nie wczynią: Aby theż y rodzili/ pobiye co namillíe żywotá ich. *Leop Os 9/16; Progenero, Rodzę/ przimnażam* *rodzáyu. Mącz 143d, 143c, 145d [2 r.]; BudBib Os 9/16; Calep 450b, 451a, 455a, 780b, 852b (9)*.

rodzić kogo (1): Bóg [...] ieft sam przez się/ á nikt go nie *rodzi RejWiz 114*.

Przen [w tym: kogo, co (14)] (15): nas *náturá* *ták* *bárzo* *mdle* *rodzi/ Ze* *nas* *ínádnie* *ku* *złemu* *fwawola* *przywodzi. RejWiz 101; Leop Is 66/8; [zagadka:]* *Ieft* *ieden* *dom* *chwalebny/ wżemu* *fwiatu* *potrzebny/ [...]* *z* *gośpodarzem* *chodzi* *żywot* *iemu* *rodzi HistRzym 24; Hábdank* *Polłki* *Herb* *dawny. Ludzie* *rodził* *z* *cnotą. Ktorzy* *Krolom* *Coronie* *śłużyli* *zochotą. BiałKaz Nv; (nagł)* *Ian* *Tworowski* *ná* *Buczaczu. (-)* [...] *Iuż* *żaden* *z* *wálżych* *Grekow* *nie* *rownay* *się* *iemu. Káżdemu* *się* *ia* *ręczę* *ták* *pokaże* *śmieie/ Rodź* *nam* *miła* *kráino* *tákich* *ludzi* *wiele. PaprPan X2; Pánu/ czyniąc* *powinné* *dzięki/ śpiéwaycie [...]* *Który* *burze* *zgromadza/ ziemię* *dżdżem* *chłodzi/ trawę* *buyną* *po* *górách* *wyfokich* *rodzi. KochPs 213; SkarŻyw 363; KochPieś 13; Cny* *Herkulesie* *Polłki: boday* *siła/ Podobnych* *tobie/ oyczyzná* *rodziła. GrochKal 22; Pátrz/ co* *zá* *fercá* *Scyros* *nędzny* *wyfep* *rodzi. Tákich/ coby* *się* *brácką* *krwią* *zlali/ nie* *płodzi. GórnTroas 28; nie* *tylko* *Mária* *Bogárodzicá* *ieft* *błogośławiona/ ále* *y* *ci* *wżyscy/ ktorzy* *śłowo* *Boże* *duchownie* *w* *fercu* *poczynáią/ [...]* *á* *poczęte* *rodzą/ y* *iákoby* *piersiami* *karmią/ gdy* *śłowá* *śłyfżáne⁸⁰* *ftrzegá* *y* *pełniá* *ie. WujNT 243, Gal 4/24; SkarKazSej 667a*.

rodzić komu (1): *Lecz* *też* *do* *śtołu* *nie* *ládá* *potráwy/ Y* *gołębiniec* *rodzi* *nam* *dżiurawy. KlonFlis Cv*.

Zwrot: »rodzić *płod*« (1): *ábowiem* *thy* *ią* *dwie* *vmowie/ iedná* *ktora* *ieft* *Agár/ od* *gory* *Syon/ rodząc* *płod* *ku* *niewołftwu [in* *servitute* *generans]*. *BibRadz Gal 4/24*.

Szeregi: »płodzić *i* *rodzić*« (1): *Impuber, Młódy/ Któremu* *yefz* *czce* *łóno* *nieobraftá/ Który* *yefz* *czce* *płodzić* *y* *rodzić* *nie* *może. Mącz 329a*.

»rodzić y porodzić« (1): izaż [...] iż rodziła y porodziła [*quia parturivit et peperit*] Syon fyny fwoie? *Leop Is* 66/8.

a. *O kobietach; też: odbywać poród* [*w tym: intransit. (69)*] (116) : Blogoflawioné tzo nierodzący/ij śliczelné ktoré nie karmily *OpecŻyw* 136v; Ty iakmiarz przyczyny odchodzenia płodu Niewiałtam brzemiennem przydawaią sie, które z więtszą boleścią tak odbywaią, Niżli gdy według biegu rodzą: przirodzonego. *FalZioł* V 31, V 17c, 32v, 34v; *Leop Gen* 16/5, *Luc* 23/29; *BibRadz Gen* 16/2, 18/13, *Is* 54/1, *Ier* 16/3; niewiały fą bārzo płodne/ gdy brzemienna żadney sie roboty nie chroni/ á gdy rodzi żadney boleści nie ma/ nāzaiutrz będzie wefoła *BielKron* 447, 8v [2 r.], 28; Charta virgo, Prāwa pānna/ ktōra yefzcze nie rodziła. *Mqcz* 51b, 133c, 248b, 278b, c [2 r.], 381c; Niechczę o tym mowić/ iāko wielki z białyhgłow požitok/ nād ten/ iż rodzą/ fwiat ma *Górndworz* Aa2; *RejPos* 100, 106, 125v; *BielSat* C3v, D4; *CzechRozm* 133v, 135v [3 r.], 148v, 155 [5 r.], **2; *Calag* 214a; *SkarŻyw* 285, 477, 480; *CzechEp* 23; *BielRozm* 31; *Calep* 352a, [756]a; *LatHar* 724; *WujNT Luc* 23/29, *Ioann* 16/21.

rodzić kogo, co (41): *PatKaz II* 91; *SeklKat* T4v; *RejWiz* 178; dawaycie fynom wālfym żony/ á corki wāłze wydawaycie zá mąż/ á niech rodzą fyny y corki *Leop Ier* 29/24, 4.*Esdr* 5/6; *RejPos* 5v; *KuczKat* 250; *BudBib Ier* 29/27; *KochTr* 22; Gdybychmy právem mieli rostrzygnąć té rzeczy/ Czyiēy opiece włāfnie przynależą dzieći: Przeszliby chmy was [ojców] právem ktoré ie rodziēmy/ Y żywotā ich znowu przeltrżęgāć vmiēmy. *ZawJeft* 40; *SkarKazSej* 669a; *KlonWor* 59, 63. Cf *rodzić kogo komu*, [Fraza], »w boleści rodzić«, »dziatki rodzić«, »martwy płod rodzić«.

rodzić kogo komu (6): á Xantipa żona moia siny mi rodzi. *BielŻyw* 48. Cf »dziatki rodzić«.

W połączeniach szeregowych (2): eua myala wgrzechu począc fwe fyny a fcyżāłzkofzczyā nofycz y zbolefczyā rodzycz *PatKaz II* 91; Mātczyn vrząd ieft/ iżby płod poczęłā/ rodziłā/ y wychowāłā. *KuczKat* 250.

W przeciwstawieniu: »rodzić ... grześć« (1): co z więtszym vtrapieniēm bywa/ Czy ie [dziatki] rodzić/ czy ie grześć? *KochTr* 22.

W porównaniach (5): *SeklKat* T4v; W piekle przybytki duż/ żywotowi niewieściemu przyrownāne fā. Bo iāko tā ktora rodzi śpieży sie aby vřllā potrzebie rodzenia: tāko y ty przybytki kwāpiā sie oddać te rzeczy co im poruczono. *Leop 4.Esdr* 4/42, *Ier* 22/4; Czemużem thedy widziāł āno kāżdy mąż chwyta fię zá biodry rēkomā/ iākoby o na [!] niewiałtā ktora rodzi [...]? *BibRadz Ier* 30/6; *SkarKazSej* 699a. Cf [Fraza].

[Fraza: »jak [kogo] matka rodziła«: Kazāłes iā zewłoczyć/ iāk iā mātka rodziłā/ Stoiałā tāk naguczka *NeothAcros* C3v.]

Zwroty: »bez boleści, lekko, łaczno rodzić« (1:1:1): Ty niewiały które ciēżkie czo zdziatkami chodzą: przywiēzua [!] go [rybę *echynusa*] do siebie/ thy nigdy nie porzuczā/ á gdy czas przydzie rodzenia/ tedy lekko rodzą *FalZioł* IV 34c, V 18c; *SkarŻyw* 262.

»w boleści (a. z boleścią, a. zjęta boleścią), z ciēżkością (a. ciēżko) rodzić« [*w tym: kogo* (3)] = *cum dolore parere* *PolAnt* [szyk zmienny] (8:3): *PatKaz II* 91; *FalZioł* V 17b; Niewiałta ktora takowā rēkę ma iako namieniono, taka albo nie płodna bywa abo zciēżkością rodzi *GlabGad* Pv; *BielKom* G3; *KrowObr* 225; *BibRadz Gen* 3/16; [Bóg] Rzekł theż ku niewieście/ rozmnożę nędze twoie/ y w

bolesci rodzic będyelz *BielKron* 2, 16; bo inne ciężko bārzo dzieci mātka ie⁸⁰ rodząc/ gdj tjm [tj. *nim*] chodziła [...] żadney ciężkości niemiála. *SkarŻyw* 307; *WerKaz* 292; *SiebRozmyśl* Mv.

»dziatki (a. dzieci, a. dziateczki) rodzic« [w tym: komu (5)] = *genere liberos, filios procreare* *Vulg; parere filios* *PolAnt* [szyk zmienny] (22): *FalZioł* V 18c; *BielKom* G3; w łtarym zakonye nyepłodność była wyełka hánba y fromotá y tá nyewyáltá/ ktora dzyatek nye rodziła/ yákoby przekłeta była. *GliczKsiąż* C3; *LubPs* hh2v; *GroicPorz* mm2; *KrowObr* 67v, 225; *Leop Gen* 16/8; *BibRadz Gen* 3/16, 16/1; *Primipara*, Pierwiałtká która pirwe dzieci rodzi. *Mącz* 322b; *GórnDworz* Z8v; *CzechRozm* 164 [2 r.]; *KochPs* 71; *SkarŻyw* 63, 180, 307; *WerKaz* 292; *KochPieś* 42; Chcę tedy áby młodźze [w dowy] łzły zá mąż: dzieci rodziły/ dom rządziły *WujNT* 1. *Tim* 5/14; *SiebRozmyśl* Nv.

»martwe, martwy płod, martwo rodzic« = *abortare* *Mącz*; *aboriri* *Calep* (1:1:1): [Samojedź] czárty chwałá y wierzą czárom/ bo wiele ich co w łobie czártowfká náuká zabijáią płody/ ták iż martwo rodzą. *BielKron* 445; *Mącz* [269]a; *Aborior* – Martwe rodzę. *Calep* 7a.

Przen [kogo, co] (12) : *BibRadz Gal* 4/27; *HistRzym* [39]v; [stolica] *Rzymfka* ząwždy rodzi iáko płodna/ pogáńftwá do domu Bożego przyczyniáiąc: á Cárogrocka iáko od mātki fwey odłtąpiła/ ták przekłtowo niepłodności wzięła *SkarJedn* 398, 397, D4v; *Poznałz* iáko tá mātka kościół *Rzymfki* odpoczątku święte rodziła y rodzi *SkarŻyw* A3v; [słowa *Hekuby*:] Nie on chytry *Vlyłfes*/ nie towarzysyfz iego/ [...] ognia ták frogięgo *Przyczyna*: lecz to ogień ón/ którym rodziła/ Ten pali *GórnTroas* 10; *WujNT Gal* 4/27.

W porównaniach (2): á ty [stolico *Rzymska*] iáko Mātka płodna/ y Sará ftára wzgrzybiáłości twey/ nowe *Chrześciány* rodziłz *SkarJedn* 397; *SkarŻyw* 601.

Zwrot: »rodzić potomstwo« (1): [wg *Filona niewiasty chrześcijańskie zachowują dziewictwo*] poczytáiąc łobie zá rzecz nieprzyłtoyná/ áby rołkołzy fłużyć miáło naczynie ná przyimowanie mądrości zgotowáne [...] niepokalánego á nieśmiertelnego łozá pragná: z ktorego rodzą nigdy nieumieráiące potomłtvo *SkarŻyw* 363.

a. *O Matce Boskiej* (8) : *OpecŻyw* 17v; to mocz bołka wnyey [*Maryi*] fprauyla to yełt przeczyw naturze bycz panną y rodzycz *PatKaz II* 66v; *WujNT Apoc* 12/2.

rodzić kogo, co (5): *CzechRozm* 157; Tyś przełzła wżytkie błogofławiona miedzy niewiáltami: prze tákí owoc żywotá twe⁸⁰: ktory rodząc dziewiłtwá nietráciłz *SkarŻyw* 112; Boś go téż nie w królewłkich páłacach rodziła *SiebRozmyśl* G, F3v; *SkarKaz* 579a.

W połączeniu szeregowym (1): Aliści by tego łyná BOżego nie lámá *Márya* poczynála/ w łobie miála/ y rodziła/ ále téż y *Symeon*. *CzechRozm* 157.

b. *O samicach zwierzt* (31) : *BierEz* Nv; ta to riba [torpus, tj. drętwá] kiedy **rodzi**/ tedy wynidzie na brzeg y rodzi nalienie/ á po ółmdziefiát dzieci miewa *FalZioł* IV 40b, IV 4a, b [2 r.], 11d, 38d; *Bowiem* oni [ptacy] nie mogá thak długo w łobie nołić płodu iako zwierzeta gdiż tilko lecie rodzą/ á więcey téż dzieci miewaią niż one, ktoreby łie nie mogły razem zmiełcić w tak małym ptaku *GlabGad* H6v; *Leop Iob* 39/1, 3; *BibRadz Ps* 144/13; *BielKron* 116; *Foetifico*, Koćic łie/ álbo rodzic. *Mącz* 133c; *KochPs* 209; *GostGosp* 120; [A temu źwierzeta ktore rychło rodzą/ rychło téż przełtáią rodzic *ŚmigŁichwa* 18].

rodzić co (15): [lwica do liszki:] Rodziłz lify trzy álbo dwa/ Iac iednego ále wždy Lwá. *BierEz* K4v, K4v; *FalZioł* IV 40b; żwyerzę záuwlfe łoby podobne rodzi: Wilk wilká/ Nyedźwyedź nyedźwiedzyá/ Orzeł orlá *GliczKsiąż* D2v; *Leop Gen* 31/6; *RejZwierz* 69v; *BielKron* 15; lękliwych Mężna Orlicá gołębi nie rodzi *SzarzRyt* B4v. Cf *Zwroty*.

Zwroty: »dzieci (a. dziatki, a. dziateczki) rodzić« [szyk zmienny] (5): Máłpá dwoie dzieci rodzi *BierEz* M; drugie zwierzęta iż dzieci więcey rodzą, przeto też więcey naczyńia takiego [tj. cycków] potrzebiuą. *GlabGad* D6v; Czemu ptaci nie rodzą tak dzieci, iako inłze zwierzęta. *GlabGad* H6v; Ná głos Páńłki Ieleń dzyateczki łwe rodzi *LubPs* G4v; Nie łobie ptałzek miłych dziatek rodzi/ Y owcá w wełnie nie dla łiebie chodzi *StryjKron* 279.

»rodzić płod« [szyk zmienny] (2): *PatKaz III* 102v; Bo iefli kiedy rzekł: Płtre [owce] będą myto twoie: włfyłtkie owce rodziły płtry płod [pariebant omnes oves varios foetus]. *Leop Gen* 31/8.

Szereg: »poczynać i rodzić« (1): [węgorz matki nie ma] bo vchem poczyna y płod rodzy *PatKaz III* 102v.

α. *W zwrocie*: »jajca rodzić« = znosić jaja (1) : thy ryby [sepie] pływaią parami/ na każdy czas iaycza rodzą *FalZioł* IV 38d.

[*Przen* (aluzja do nazwiska Hus, tj. gęś) [komu]: Stáráłci łie otho Arcybiłkup pilnie; áby był Wikłefowę naukę z Czech wyniłzczył: ále/ dla niedbałosci Krolewłkiew/ [...] trudno było do końcá. bo Krolowi oná Huś złote iáycá rodziła. *HerbOdpow* Xx4.]

2. *Powoływać do życia, płodzić; parturire PolAnt, Vulg; generare, parere Vulg; creare Calep* (77) : [o ludzie izraelskim:] Nie będą poproznicy robić/ áni będą rodzić w záburzeniu: iż náśienie błogoláwionych Páńłkich iefł *Leop Is* 65/23; I zaż ia/ ktory inym każę rodzić/ łam nie będę rodził/ mowi Pan? *Leop Is* 66/9; *BibRadz Is* 65/23; *Calep* 268b.

rodzić kogo, co (14): *Leop Ier* 29/26; (nagł) Iwonia s łyny. (–) [...] Chociaż też z chromą nogą iáko widziłz [!] chodzi/ Ale łyny mężnieyłze niż on Othon rodzi. *PaprPan* Aav, D2v; kto człeká rodzi: łam pierwey człekiem być ma *SkarŻyw* 312; Bog zołobná y drzewom y źiołam/ y ptałtwu y rybam y żwierzętom y ludziom dał náśienie mieć w łobie/ áby łobie rzecz podobną rodziłi. *CzechEp* 293, 183 [2 r.], 339 *marg*; człowiek rodzi człowieká teyże náтуры iáko łam *SkarKaz* 516a, 608b. Cf *Zwrot*.

Zwrot: »dzieci rodzić« [szyk zmienny] (4): Małżeńłtwo drudgy złe bárzo y łzkodliwe dzieci y Bogu ku zelżywości y ku łkázie Rzeczyłpolitey y bliźniego rodzi *SkarŻyw* 180; A dzieci ktore oni łynowie Boży z onymi niewiáłtami ludzkimi z pokolenia Kaimowego/ rodzili: iefzcze dáłeko były gorłze *SkarŻyw* 269, 456; Ná włzyłtki zbytki łwiátá ludzie łie vdáli/ Co żywo przeciw łobie okrutnie powłtáli. Oćiec z łynem/ brát z brátem/ człęłto zá łeb chodzą/ Nie włáłnych obyczáiw łwoich dzieci rodzą. *BielRozm* 4.

Przen [w tym: kogo, co (44)] (57) : Czas łtarego zakonu był niepłodny bo nie rodził thakiew łaski ktoraby prołto otworziła vliczkę niebieską *WróbŻołt* V v; Tak ze też chrzełł duchownie nas rodzy/ odnawia *SeklKat* T4v; Nowa Ewányelia złe ludzie rodzi. *OrzQuin* L2v *marg*; *WujJud* 110; IEzus Pan miał być wtorym Adámem/ ktoryby też rodzić miał łyny iáko on pierwłzy *CzechRozm* 155v; Pan Bog obrońcá y łtrołz winnice łwey [...] w nowym Tełtámenćie wzbudza ná popráwę y odnowienie zakonow (ktore kołłiołowi wierne y mądre robotniki rodzą [...]) ludzie z wielkimi dáry

fwymi *SkarŻyw* 463, 180, 456 [2 r.]; Duch S. zafię/ ani rodzi/ ani vrodzonym ieft/ ale od obudwu pochodzącym *LatHar* 380; Gdzie v nich [heretyków] rozdział świeckiego od duchownego? [...] gdzie v nich Apoftolka Itolicá? gdzie biskupi coby święcili y ługi kościelne rodzili? *SkarKaz* 608b, 607b [2r.].

rodzić do czego (1): [stolica św. Piotra] O iáko wiele teraz Narodow y Krolow po Indyach włchodnych y zachodnych/ do chrztu świętego vrodziła/ y co dzień rodzi. *SkarŻyw* 601.

rodzić komu (3): Itan Biskupi rodzicielem ieft/ y rodzi oycy kościołowi. *SkarŻyw* 456. Cf »działki rodzic«, »potomstwo rodzic«.

rodzić czym (2): Biskupi náuczyciele poświęcenim rodzą. *SkarŻyw* 456; *SkarKaz* 607b.

W przeciwstawieniu: »rodzić ... zabijać« (1): Obá [tj. anioł Gabriel i Judasz] mowią AVE: ale nie obá iednym vmyśłem. Bo iedno AVE rodzi/ drugie zabiia. *Klon Wor* **2v.

Zwroty: »działki [komu] rodzic« (1): ten wtory niebiefki duchowny Adam [tj. Jezus]/ duchowne też ku żywotowi duchownemu działki Bogu rodzi. *CzechRozm* 155v.

»potomstwo [komu], w potomstwie rodzic« (1:1): wtory ten Adam [tj. Jezus]/ dla tego ípráwiony ieft/ aby też potomstwo Bogu rodził. *CzechRozm* 155v, 155v.

»zaś, znowu rodzic« = *odradzać*; *iterum parturire PolAnt, Vulg* (2:2): Tenći ocyec yeft náuczycyel koždy/ ktory znowu człoweyká rodzi/ gdy go w mądrość á w ípráwy ímyślne wpráwuye. *GliczKsiqz* N7; *BibRadz Gal* 4/19; Nie lękaycie sie nic synaczkowie moi mili/ ktore ia was sobie iáko znowu rodzę/ gdyżem ia iefth opiekalnikiem wálzým. *RejPos* Ooo2; *Działki moje/ ktore zaś bolejąc rodzę/ áżby był Chrifus w was wykłztałowan. WujNT Gal* 4/19.

Szereg: »nie rodzic ani urodzić« (1): Závłtydz się Cydonie/ bo rzekło morze/ moc morfka rzekąc. Nie rodziłam/ ani vrodziłam [*Non parturivi, et non peperí*]/ ani wychováłam młodzieńcow *BudBib Is* 23/4.

a) *O relacji Bóg Ojciec – Chrystus Syn* (30) : Kryfus z człoweyká vrodzony nie mógł być różney náтуры od inższych ludzi/ [...] chocia sam oćiec rodzi/ á Syn Boży się vrodził *GrzegRóżn* L, L4 [2 r.], M3v; *BiałKat* a4; A iefli nie są trzy Bogowie/ te trzy perfony/ ale tylko ábo názwifká/ ábo włáfności/ tey iedney íftności/ tedy tey rzeczy w íkutku nie máż: ale tylko názwifko rodzi drugie názwifko *CzechEp* 146; Bo iefli peroná/ á nie íftność rodziła/ á peroná bez íftności nic nie ieft/ iedno cień ábo máżkárá w vmyśle człoweyczým ípłodzoná: tedy też nic z tákiey perfony nie może być przez się będącego. *CzechEp* 146, 143, 144 [2 r.], 145 [6 r.], 146, 256; *LatHar* 379, 380; Inny Oćiec ktory Syná rodzi. inny Syn ktory się od niego rodzi. inny Duch s. od obudwu pochodzący. *SkarKaz* 276b, 484b, 485a [2 r.], 486b.

Zwroty: »z siebie rodzic« (3): Iz oćiec/ ieft sam prawdziwy Bog/ ktory z siebie syná rodzi/ y duchowi bytność dáie. *CzechRozm* 19v; Trzy są imioná á wlyztkie táż íftność. Ktorá íftność/ [...] Pomeryufz z inższymi/ názywa Bogiem: ktory z siebie rodzi mądrość [...] A iz tá mądrość ktorá w sobie Bog ma/ ábo ktorá z siebie rodzi/ ieft synem *CzechEp* 222.

»wiecznie rodzic« (1): żadnego z ániółow nie názwáł Bog Oćiec Synem swoim: iáko Chrifusá názwáł/ nie Synem iákim przyiętým/ ale przyrodzonym: ktorego on dzisiaj/ to ieft wiecznie rodzi. *WujNT* 754.

»rodzić z żywota« (1): Mowi Bog ociecz [...] O moy miły łynu ia ciebie rodzę z żywota, to ięth z iŃtnoŃci moiey od wiekow niŃ było łońce y wŃzythko łtworzenie. *WróbŹołt* 118.

a. *W celowo absurdalnej interpretacji biblizmu, przypisującej rodzenie mężczyznom [kogo] (2) :*

Szereg: »poczynąć (a. począć), (i) rodzić« (2): A ták Fáres/ Zárá/ Bohos/ Obed/ Sálomon nie będą biegiem przyrodzonym [...] vrodzeni: ále z tych mianowánych mężow w ktore áłz wŃtąpić niewiáfty ich muŃiały/ á oni ie teŃ poczynąć y rodzić: á nie niewiáfty ony z ich naŃienia: A ięfli áłz/ ek [= ex]/ to ięŃ z nich poczęli: tedy teŃ toŃz co poczęli/ rodzić zás muŃieli. *CzechRozm* 158.

3. *Wydawać plon, owoc, kwiat; rozmnaŃać; powodować urodzaj (o ziemi, roŃlinach i ogólnie pojętej przyrodzie); germinare Vulg, PolAnt; generare Vulg; parere PolAnt; ferre Mącz; proferre Modrz [w tym: co (83)] (113) :* *BierEz* P3; NA wioŃnę Ńie wŃzytki rzeczy odnawiaia/ bo od gorączoŃci á wilkoŃci cŃału: ziemia Ńie otwarza. A rozmagitych barw zioł y drzewa kwiecia rodzi. *FalZioł* V 53v; Czokolwiek ziemia rodzi to wŃzitko ku vŃzywaniu ludzŃkiemu ięŃ. *BielŹyw* 118; Izałz moŃe bráćia moi mili Figá iágody winne rodzić? álbo winny korzeŃ figi? *Leop Iac* 3/12; *BibRadz* I 1d *marg*, *Is* 66/8; Ten theŃ wyŃep s przyrodzenia rodzi Małtykę/ Aloes/ Cynámon/ Imbier/ y Ńiárná cŃyrrwone nád Pierz gorzkie *BielKron* 441v, A5; Bifera arbor, Drzewo ktore yednego roku dwa kroć rodzi *Mącz* 24d; Fert uvas acerbas et ingustabiles, RodŃy yágody bárdzo gorskie ku yedzeniu nie godne. *Mącz* 150c; Stirpesco, Przi pniu zoŃtawam/ nie rozraŃtam Ńie [...] bez owocu bywam/ nie rodzę. *Mącz* 417a, 64b, 66d, 212c, 274d, 353d; *RejPosWiecz*³ 98; nie roŃćże iaóo krzywa łoŃná w boru/ kthora nic więczy nie vmie iedno iz Ńie zyeleni/ á przedŃie kole á ŃyŃzŃki ŃmierdŃące rodzi *RejZwierc* 18, B4v; *BudBib* I 414b *marg*; *Strum* P2; *ModrzBaz* 20v, 119v; á kto niedoznał/ Ńe y v nas po wielu mieyŃc/ wód thák róŃnych doŃyć? iz od iednéy bydło tyie/ polá rodŃá roŃŃy wdŃięczné wŃtáia *Oczko* 4, A3v, 3v; *SkarŹyw* 369; IAka oliwká máła pod wyłokim łádem Idzie z Ńięmie ku gorze máćierzyŃłkim Ńládem/ IęŃcze áni gáłázek/ áni łiŃtków rodŃąc *KochTr* 6; *CzechEp* 293; [mówi lipa:] Iáblek wprowadzie nie rodzę/ lecz mię pan ták kładzie/ Iáko łczep nałodnieyŃy w HeŃperyŃkim łádzie. *KochFr* 43, 8; *KochEpitCat* 111; *ReszList* 184; *KochSob* 56; *Calep* 428a, 1076b; Słoniny ná flis máia opátrować w ten cŃás naywięcey/ kiedy zołáđz rodzi *GostGosp* 68; Kędy Ńiáno miáŃe łáká rodzi/ tedy ie Ńiec łkoro po Swiátkách/ á będzie dobre *GostGosp* 104; gnoie IęŃienne lepŃe łá y łporzey ná nich rola rodzi *GostGosp* 108, 6 [2 r.]; Co płodna Ńiemiá/ y co morze rodzi/ Co ręká ludzka koŃztownie zrobiá [...] To wŃzytko porwie cŃás nie náŃycony/ A naŃ nie naydzie ná Ńwiećie obrony. *Górntroas* 30, 56, 65; *GrabowSet* T3v; *LatHar* 38, [249]; Bo Ńiemiá ktora deŃzcz cŃęŃto ná Ńie pádáiaóy piie/ y rodzi Ńiele vŃyteczne tym przez ktore bywa Ńpráwowána; bierze błogołáwieŃfwo od Bogá. *WujNT Hebr* 6/7, *Iac* 3/12; *WysKaz* 11; Mędrzec pogáŃłki vpátrował to/ iz iedná Ńiemiá nie zwykłá rodzić/ y oŃobliwych doŃtátkow ŃywnoŃci/ y oŃobliwych mężow. *PowodPr* 70; *SkarKaz* 121b, 551a; Widzieli iz dla lepŃzego rodŃáiu iedny gáłęzie vćináia/ áby drugie lepŃiey rodŃiły. *SkarKazSej* 669b; Ryb teŃ doŃtátek práwie dobrej wody RodŃá ięŃiorá/ łtáwy/ rzeki/ brody. Owá Polakom ná nicŃym nie ŃchodŃi *KlonFlis* C2; Co Polłká [ziemia] rodzi nie przeŃtáiem ná tym/ Y iuŃ nam kramne á zamorŃkie rzeczy ZávŃze ná pieczy. *KlonFlis* C4v, Cv, C4, D2v; *KlonWor* 76, 79.

rodzić z czego (1): ale natura rozá łczyrnyia rodzy *PatKaz* I 4v.

rodzić komu, czemu (13): ziemia rodzi pożywienie zwierzętom y ludzium *WróbŻolt* hh6v; gdy ona [ziemia] tobye wzdám wten czás będzie rodziá olet y ćirnye [Vulg Gen 3/18] *GliczKsiąż* Hv [przekład tego samego tekstu: *KrowObr*, *BibRadz*, *BielKron*, *KuczbKat*, *WerKaz*]; *KrowObr* 225; *BibRadz Gen* 3/18; *BielKron* 2; *KuczbKat* 375; [Adam] przeklął ziemię iż mu dobrowolnie rodzić nic dobrego nie miała *SkarŻyw* 262; *WerKaz* 291; Tobie kwóli/ rozliczné kwiátki Wiofná rodzi *KochPieś* 72 [idem *ArtKanc* P14]; *ArtKanc* K5v, P14; *Końak Szczęśl* B; Sprawiedliwżego śtanu niemáż iáko rolny: Ktoremu ziemiá dochod rodzi dobrowlony. *KlonWor* 76.

W porównaniach (5): Ziemiá mátká wśzyftkich rzeczy/ Ziele rodzi iáko dzieci *BierEz* Cv; *KrowObr* 95; *ModrzBaz* 8v; Iáko pónne grufzki z láfu przefádzone lepzy owoc rodzą: [...] Ták y młodym niezdrowe ieśt wychowánie domowe. *SkarKaz* 420b, 162a.

Przysłowie: Z Dawná to ták pópołu/ iedno z drugim chodzi/ Pópolicie dobry śzczep/ dobry owoc rodzi. *RejZwierz* 74v.

Zwroty: »owoc rodzić« = *facere a. ferre fructum Vulg; fructificare, induere fructum Mącz* [szyk zmienny] (14): *RejZwierz* 74v; *Caelebs arbor*, Niepłodne drzewo/ które żadnego owocu nie rodzi *Mącz* 30a, 66a, 169b; *RejPos* 156v; [kapłani pogańscy] wodą tylko á chlebem/ ábo owocámi ktore ziemiá rodzi/ w czyśtości/ ofobnie od obcowánia inśzych ludzi/ żywi byli. *WerGość* 259; Nie może drzewo dobre/ owocow złych rodzić: áni drzewo złe owocow dobrych rodzić. *WujNT Matth* 7/18, *Matth* 7/17 [2 r.], 19, *Mar* 4/28, *Ioann* 15/4; *SkarKaz* 420b.

»(sam a. sama) z siebie rodzić« = *ultra fructificare Vulg* (3): By też Rola była Nalepśza/ iednák z siebie Pńzenice nie rodzi/ Oráć trzeba *Prot* C4; látorośl nie może rodzić owocu lámá z siebie [ferre fructum a semetipso]/ iefli nie będzie trwáć w winney máćicy *WujNT Ioann* 15/4, *Mar* 4/28.

Szereg: »rodzić albo wypuszczać z siebie« (1): Pánná Márya ieśt przyrownaná Rożey y Liliey/ á iáko ćiernie rodzi álbo wypuśtza z siebie Rożą/ ták też żydowká/ wypuściá álbo vrodziłá Máryą. *KrowObr* 95.

Przen (19) : BEdzie fie wefelić puśta y bezdrożna/ y rozráduie fie puśthyni/ á zákwitnie iáko Lilia. Rodząc będzie rodzić *Leop Is* 35/2; Abowiem źiele złego náńienia wfiáne ieśt w śercu Adámowym od początku: to iáko wiele nie pobożności zrodziło do tych miafth/ y będzie rodzić niź przydzie źniwo? *Leop* 4.*Esdr* 4/30, *Is* 18/5; Wyfoki Cyprys śtoi miedzy Iábłonkámi/ Nic pożytku nie czyni fwoiemi śzyfzkámi. Tákżec ten Pan [*Leostenes, dowódca najemników*] by Cyprys/ iednoć śzyfzki rodzi/ Tym śláchetnym Iábłonkam náńzym nie záfzkodzi. *RejZwierz* 37; Iuż tá Stolicá Cárogrocka/ wedle Prorocwá S. Papieżow/ wćhłe ieśt y przekłęte drzewo/ rodzić więcey niemoże *SkarJedn* 387; [ksiądz kanonik natkał w swoje „Wędzidło” wiele rzeczy] á dowieść ich prawdą nie może [...]. Aleć ták musi być: tákci zdawná tá Antychriśtowlka niwá rodzi. *CzechEp* 62; *WujNT Hebr* 6/8; Zgotowány ieśt [kącik] y kupiony krwią twoią [...] tym co śię w twoy korzeń y máćicę wśzczepili/ y śokiem śłodkości fzczepu łáłki twoiey wśraftáią/ y rodzą iągody wczynkow dobrych. *SkarKaz* 552b.

W porównaniu (1): Koścy wáśze iáko trawa będą rodzić [Vulg Is 66/14] *BiałKaz* D4v.

Zwroty: »rodzić owoc« = *ferre a. reddere fructum Vulg* [szyk zmienny] (6): *Leop Apoc* 22/2; *CzechEp* 97; [Jezus mówi do uczniów:] Kto miefzka we mnie/ á ia w nim; ten wielki owoc rodzi *WujNT Ioann*

15/5, *Ioann* 15/2 [2 r.]; heretycy [...] odpádli od łáfki y ćiałá Chryśtułowego [...] Zołtáią tedy iáko ogrod bez wody/ y rola bez defzczu/ rodzić owocow dobrych nie mogą. *SkarKazSej* 687b.

»z siebie rodzić« (1): A ieltże też kościoł ten kościołem Bożym prawdziwym/ który z siebie táki owoc rodzi? *CzechEp* 97.

Szeregi: »kwitnąć a (i) rodzić« = *florere et germinare Vulg* (2): W on dzień winnicá przeczyłtego winá będzie mu śpiewać [...] będzie kwitnąć y rodzić Izraél/ y nápełnią wślyłtek świát nálieniem. *Leop Is* 27/6; Syn Boży [...] wzywa nas do Ráiu rołkołzy śwoich. gdzie ony łády/ ony owoce/ ony iábłká/ ony roże/ kwitną ząwždy/ á rodzą [!] *SkarŻyw* 125.

»rodzić a mnożyć« (1): Defzcz ielt początek ziemie, zboże rodząc á mnożąc. *BielŻyw* 136.

4. *Sprawiać, że coś się pojawia, powodować powstawanie czegoś, dawać początek czemuś; tworzyć; gignere Mącz, Modrz; generare PolAnt, Vulg; parere Vulg; regenerare Mącz; producere Modrz; conniti, eniti Calep [w tym: co (78)] (87) : BierEz* K4v; Onać cześć kochanie rodzi, Ktora z miłości pochodzi, Jaka jest między równymi Przyjacioły powolnymi. *BierRozm* 18; A to tak śie rozumie, iz kiedy człowiek ma grzech popełnic, tedy on grzech naprzod bywa poczęti wołá. Potym gi rodzi zły człowiek, fiłuiąc ku wypełnieniu iego. A na ořtatek iuz więcz porodzi złořć gdy iá wczynkiem wypełni. *WróbŻołt* 105v, 7/15, 105v [3 r.], 106, 7/16; *RejKup* Fv; *SeklPieś* 31v; Ktemu odrzuć precz głupie gadki/ y w ktorých náuki niemáľz/ wiedząc iz oni rodzą zwády. *BibRadz* 2. *Tim* 2/23; Ebrietas gignit varios morbos, Piyáńřtwo rozmaiyte wrzody rodzi. *Mącz* 145d, 144a; *HistRzym* 24 [2 r.]; *BudNT* 2. *Tim* 2/23; *ModrzBaz* 56, 60; *StrykKron* A6; ząwždy prawdá rodzi nienawiść *CzechEp* *2, 71, 426; *KochDz* 105; iák śkláne śzczęście tu śie łkim obchodzi/ Ták ábo dobrá w řercu/ ábo złá mył rodzi. *WisznTr* 10; Złóřliwi Planetowie nád námi przewodzą/ Walki/ głody/ y mory/ y wślyłtko złe rodzą. *BielSen* 5; Gładkość v czáfu w mocy: z czálem tá odchodzi: Czás młodá twarz/ czás łtárá y zmárzczyłtá rodzi. *PudłFr* 76, 70; *GórnRozm* Dv marg, I3 marg, L2v; *ZawJeft* 28; *Calep* 243a, 363a; *GostGosp* 2 [2 r.], 154; Nowa przyczyná/ rzewnieyły płácz rodzi. *GórnTroas* 12; *GrabowSet* E2, M3, M4, N3, Sv; *KołakSzczęśł* B2; *WujNT* 2. *Tim* 2/23, *Iac* 1/15 [2 r.], s. 787 [2 r.], Bbbbbb2; *WysKaz* 10, 17 [2 r.]; *PowodPr* 68; *SkarKaz* 120b, 348a; *GosłCast* 27; Miłość rodzi zgodę: á bez zgody miłość być nie może. *SkarKazSej* 664b, 664b marg, 684b [3 r.].

rodzić komu, czemu (5): Włzytki rzeczy s czálem precz záchodzą/ Nam ná świecie trapióná mył rodzą *BielKom* F4v; Święci Boży tym w duřzách ludzkich pożytek Bogu rodzili/ iłz to pierwey łami iedli y w gorącym zołádku bogomyłnořci/ y życia cnotliwego řtrawili/ y tym vtyli/ czym drugie czeřtowáli. *SkarŻyw* 312; Coć zá przyiaćiel ku téy nędzy rádži? (–) Wiára ma pewna tego oczekiwa/ Która niéma być ku Pánu fałzywa. (–) Baczę ia że ten węzeł ćię przywodzi Ná hak/ y głowie twéy řráfunki rodzi. *ZawJeft* 28; Kmieć áby nic z mułfu nie czynił: bo kto czás puřzcza/ tedy z mułfu czynić muři: á mus řzkodę rodzi káždemu *GostGosp* 30; *GrabowSet* Y2.

rodzić czym (1): A ták mniemáiąc żeby vřzli potwarzy/ trzech Bogow łwemi baykámi [...] [*heretycy*] rodzili. *GrzegRóżn* F2.

W porównaniu (1): A Kátholicy iáko rořczki przy winnym żywym y łłodkim korzeniu ząwždy rodzić dobre święte obyczáie/ ktoremi śię Rzeczpołpolita zątrzymawa/ mogą. *SkarKazSej* 678b.

Zwrot: »z siebie rodić« (3): Iákub ś. káp. 3. v 15. zowie ią [filozofię] ziemfką dufzną y Dyabelfką mądrością: Przeto iż połpolicie z połwarkiem przychodzi/ á zazdrością fię gorzką kończy: y fwary też z siebie y zazdrości rodzi. *CzechEp* 232; Závždy mamy thrzeźwimi być/ w mierności ieść, w mierności pić/ bo obźárłtwo závłze łzkodzi/ wżyftkie złości z siebie rodzi. *ArtKanc* S17; *ZawJeft* 30.

Szeregi: »rodzić i mnożyć« (1): Nie frogość/ nie okrucieńftwo/ ludzi ná złości nápomyka/ ále złość ludzka vprzedzaiąca/ rodzi y mnoży ołtre/ a okrutne kaźni. *GórnRozm* I3.

»rodzić, płodzić« (1): Woyná [...]/ siła łtráchow rodzi/ Siła trofki/ boiáźni/ y niewczáfow płodzi. *KmitaSpit* C3.

a. *O Bogu [komu] (1)* : DZiatki moié idźcieł tędy/ A mijaycie łwieckie błędy. [...] Tákci też wáfz Oyćiec chodził/ A też mu Bóg dobrá rodził. *KochMRot* A3v.

b. *O elementach przyrody ożywionej i nieożywionej (11)* : Zaięcze mięfo ieft łuche/ grubą krew rodzi *FalZioł* IV 11d; Popioł Zaby w garnczu żywo łpaloney z miodem zmieszawłzi albo złmołą miękką. ná łyfey głowie włofy rodzi. *FalZioł* IV 15b, IV 3a; *GlabGad* I5; *Conchae cytheriacae*, Morskie zółwie kótrzy perły rodzą *Mqcz* 62c, 209d; Mázrec rodzi zbytnie wilkości/ S tąd bywaią ciełzkie boleści *SienLek* 43, 30; Piwo w Kámiéńcu piełki [= ludowe wyobrażenie pasożytów gardła] rodzi. *Oczko* [42]v; Płáczą cie [Janie Kochanowski] też zavołáne miáltá/ [...] Naprzod Krákow połiniály od ołownych dáchow [...] Gdzie wiłá kórá z Kárpatu *Callirhóe* rodzi Pod mieyłskie mury chodzi. *KlonŻal* B4v.

Zwrot: »rodzić z siebie« (1): Páiąk vczy prząść rodząc z siebie włokno *KlonFlis* E3v.

5. *Fraza:* »Boże ją rodź« = *jest jakby darem bożym (1)* : Abowiem tego nic nie baczmy iż práwie zawod pułzczamy do kryłfu pewnego/ á łmierć też z námi vftáwicźnie then zawod pułzcza/ my s czáfem o zakłád bieźymy/ czás iuż naprzod wyłkoczył dáleko przed námi/ y iuż go podobno nie vgonimy/ á łmierć fie z dáleká zá námi iáko chuda łzkápá Tátárska wlecze. Acz z mieyłcá nicz nie ieft/ ále ná zwłokę Boże ią rodź. Bá ná podolfką miłę áni fie zátchnie [tj. *tatarska szkapa nie rusza rączo z miejsca, ale jest doskonała na długą podróż, bo jest bardzo wytrwała*] *RejZwierc* 159v.

Synonimy: płodzić; 2. poczynąć; 3. mnożyć; 4. pobudzać.

Formacje współrdzenne: rodić się, narodzić, narodzić się, obrodzić, obrodzić się, odrodzić, odrodzić się, porodzić, porodzić się, przerodzić, przyrodzić, rozrodzić, rozrodzić się, urodzić, urodzić się, wrodzić, wrodzić się, wyrodzić się, zarodzić, zarodzić się; obradzać, obradzać się, odradzać, odradzać się, preradzać się, przyradzać się, rozradzać, rozradzać się, uradzać, uradzać się, wradzać, wradzać się, wyradzać się, zaradzać, zaradzać się, zradzać się.

Cf RODZĄCY, RODZENIE, RODZIŁY, RODZONY